ECLI:LV:AT:2024:0129.C33400922.14.S
Lieta Nr. C33400922, SKC-89/2024
Civillietu departaments

Latvijas Republikas Senāts
SPRIEDUMS
Rīgā 2024.gada 29.janvārī

Senāts šādā sastāvā: senatore referente Zane Pētersone, senatores Inta Lauka un Kristīne Zīle

izskatīja rakstveida procesā civillietu SIA „GelvoraSergeļ" prasībā pret /pers. C/ par parāda piedziņu sakarā ar /pers. C/ kasācijas sūdzību par Vidzemes apgabaltiesas 2023.gada 28.aprīļa spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] SIA „GelvoraSergeļ" 2022.gada 13.aprīlī cēla tiesā prasību pret /pers. C/, lūdzot:

1) piedzīt no atbildētāja prasītājas labā pamatparādu 4063,97 *euro*, parāda ārpustiesas atgūšanas izdevumus 17 *euro*, līgumiskos procentus 430,03 *euro*, nokavējuma procentus 493,64 *euro* un līgumsodu 167,71 *euro* par laiku no 2010.gada 30.aprīļa līdz 2010.gada 30.septembrim un likumiskos nokavējuma procentus 1596,64 *euro* par laiku no 2015.gada 22.septembra līdz 2022.gada 8.aprīlim, kopā 6768,99 *euro*, kā arī visus tiesas izdevumus;

2) noteikt prasītājai tiesības saņemt no /pers. C/ likumiskos sešus procentus gadā no piedzītās summas par laiku līdz sprieduma izpildei (izsoles dienai).

Prasības pieteikumā norādīti šādi apstākļi.

[1.1] Starp AS „Reverta" (pirms nosaukuma maiņas – AS „Parex banka") kā aizdevēju un /pers. C/ kā aizņēmēju /datums/noslēgts līgums Nr. /numurs/ par *American Express Gold* kredītkartes izsniegšanu, ar kuru atbildētājam piešķirts kredīta limits 3000 latu (4268,62 *euro*).

[1.2] 2010.gada 28.jūlijā AS „Citadele banka", pamatojoties uz līgumu par uzņēmuma pāreju, pārņēma no AS „Reverta" visas tiesības un saistības attiecībā uz minēto līgumu.

Savukārt AS „Citadele banka" ar 2015.gada 22.septembra cesija līgumu prasījuma tiesības pret /pers. C/ cedēja SIA „GelvoraSergeļ" (pirms nosaukuma maiņas – SIA „Gelvora").

[1.3] Atbildētājs kavējis maksājuma saistības un nav tās izpildījis.

[1.4] Noilgums nav iestājies, jo tas ticis pārtraukts ar atgādinājumiem.

[1.5] Prasība pamatota ar Civillikuma 1., 1587., 1589., 1651.pantu, 1652.panta 3.punktu, 1662., 1716., 1717., 1720., 1753., 1756., 1759., 1763., 1765., 1770., 1773., 1775., 1779., 1793., 1801., 1828., 1838., 1934., 1943. un 1946.pantu.

[2] Atbildētājs/pers. C/ iesniedza rakstveida paskaidrojumus, prasību neatzīstot un norādot uz noilguma iestāšanos.

[3] Ar Rīgas rajona tiesas 2022.gada 3.novembra spriedumu prasība noraidīta.

[4] Prasītāja SIA „GelvoraSergeļ" iesniedza apelācijas sūdzību par minēto spriedumu, pārsūdzot to pilnā apjomā.

[5] Ar Vidzemes apgabaltiesas 2023.gada 28.aprīļa spriedumu prasība apmierināta daļēji. Tiesa nosprieda:

1) piedzīt no /pers. C/ SIA „GelvoraSergeļ" labā pamatparādu 4062,38 *euro*, parāda ārpustiesas atgūšanas izdevumus 17 *euro*, likumiskos nokavējuma procentus 1596,64 *euro* par laiku no 2015.gada 22.septembra līdz 2022.gada 8.aprīlim un tiesas izdevumus 848,06 *euro*, kopā 6524,08 *euro*, nosakot prasītājai tiesības par laiku līdz sprieduma izpildei (izsoles dienai) saņemt likumiskos sešus procentus gadā no piedzītās summas;

2) noraidīt prasību daļā par komisijas maksas 1,59 *euro*, līgumisko procentu 430,03 *euro*, nokavējuma procentu 493,64 *euro* un līgumsoda 167,71 *euro* piedziņu;

3) piedzīt valsts labā ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus: no /pers. C/ – 1,68 *euro*, bet no SIA „GelvoraSergeļ" – 0,32 *euro*.

Spriedums daļā, ar kuru prasība apmierināta, pamatots ar šādiem argumentiem.

[5.1] Nav strīda, ka AS „Parex banka", pamatojoties uz /pers. C/ /datums/iesniegumu, izsniedza atbildētājam *American Express Gold* kredītkarti, piešķirot kredītlimitu līdz 3000 latu (4268,62 *euro*).

AS „Parex banka" un AS „Citadele banka" 2010.gada 28.jūlijā noslēdza līgumu par uzņēmuma pāreju, ar kuru pēdējā pārņēma visas tiesības un saistības, kas izriet no minētā līguma. Savukārt 2015.gada 22.septembrī AS „Citadele banka" kā cedente un SIA „Gelvora" (pēc nosaukuma maiņas – SIA „GelvoraSergeļ") kā cesionāre noslēdza cesijas līgumu, prasītājai iegūstot prasījuma tiesības pret parādnieku /pers. C/.

[5.2] Starp AS „Parex banka" un /pers. C/ /datums/noslēgtais līgums ir komercdarījums. Līdz ar to pušu tiesiskajām attiecībām Civillikums piemērojams tiktāl, cik šīs attiecības neregulē speciālā likuma – Komerclikuma – normas, tostarp Komerclikuma 406.pants, kurā noteikts trīs gadu noilguma termiņš no komercdarījumiem izrietošiem prasījumiem.

Konkrētās saistības trīs gadu noilguma termiņš atbilstoši Civillikuma 1896.pantam sāka tecēt 2010.gada 30.septembrī, kad atcelts atbildētājam piešķirtais kredītlimits un viņam bija jāveic pēdējais maksājums.

Tā kā prasības tiesības kreditorei radās jau 2010.gada 30.septembrī, tad prasības noilgums iestātos 2013.gada 1.oktobrī.

[5.3] Atbilstoši Civillikuma 1905.pantam atgādinājums parādniekam pārtrauc noilgumu.

[5.3.1] Esot pierādījumiem par kreditora atgādinājuma nosūtīšanu parādniekam neatkarīgi no tā, kādā veidā tiesīgā persona veikusi minētās

darbības, ir pamats konstatējumam – kreditora gribas izteikums adresātam paziņots pienācīgā kārtā jeb nogādāts parādnieka „varas sfērā" (sk. *Senāta 2020.gada 3.decembra spriedumu lietā Nr. SKC-12/2020, ECLI:LV:AT:2020:1203.C10080016.4.S*).

[5.3.2] Prasītāja iesniegusi virkni pierādījumu, no kuriem redzams, ka UAB „Gelvora" filiāle Latvijā (AS „Citadele banka" pilnvarotā persona, pamatojoties uz 2012.gada 1.jūnija līgumu par sadarbību debitoru parāda piedziņā) 2013.gada 12.jūnijā, AS „Citadele banka" 2014.gada 19.septembrī un SIA „GelvoraSergel" 2015.gada 28.septembrī, 2018.gada 13.septembrī u n 2021.gada 28.augustā sagatavojušas nosūtīšanai atbildētājam atgādinājumus par saistību izpildi.

Atgādinājumos norādīts, ka ar līgumu Nr. /numurs/ uzņemtās saistības nav izpildītas, norādīta parāda summa konkrēta atgādinājuma sagatavošanas brīdī un labprātīgas samaksas termiņš. Atgādinājumos norādītās adreses bija atbildētāja deklarētā adrese vai papildu adrese, pret ko atbildētājs nav iebildis.

[5.3.3] Lietā iesniegti pierādījumi faktam, ka atgādinājumi par saistību izpildi nodoti AS „Unifiedpost" (vēsturiskie nosaukumi: līdz 2013.gada 1.novembrim – AS „Itella Information", līdz 2016.gada 15.februārim – AS „OpusCapital", līdz 2021.gada 5.janvārim – AS „Fitek"), kas vēstules sagatavoja un tālāk nodeva valsts AS „Latvijas Pasts" nosūtīšanai adresātam /pers. C/.

No AS „Unifiedpost" 2022.gada 8.aprīļa apliecinājuma redzams, ka AS „Unifiedpost" 2015.gada 29.septembrī, 2018.gada 18.septembrī un 2021.gada 28.augustā ir saņēmusi no prasītājas nosūtāmo vēstuļu tekstus un informāciju vēstuļu nosūtīšanai un ka AS „Unifiedpost" attiecīgi 2015.gada 29.septembrī, 2018.gada 19.septembrī un 2021.gada 30.augustā ir sagatavojusi vēstules un nodevusi valsts AS „Latvijas Pasts" piegādei /pers. C/.

No AS „Unifiedpost" 2022.gada 5.septembra apliecinājuma redzams, ka AS „Unifiedpost" 2013.gada 12.jūnijā ir sagatavojusi vēstuli un nodevusi valsts AS „Latvijas Pasts" piegādei /pers. C/.

[5.3.4] No 2009.gada 26.augusta uzņēmuma līguma, kas pierāda kārtību, kādā AS „Unifiedpost" sniedz prasītājai loģistikas pakalpojumus, izriet, ka AS „Unifiedpost" pēc prasītājas nodotās informācijas par parādnieku un parādu sagatavo atgādinājumus un nodod tos valsts AS „Latvijas Pasts", kas ir reģistrēta pasta komersantu reģistrā, nosūtīšanai adresātiem.

Tātad AS „Unifiedpost" nesniedz pasta pakalpojumus, bet gan prasītājas vārdā nodod aploksnes valsts AS „Latvijas Pasts", un AS „Unifiedpost" nav jābūt reģistrētai pasta komersantu reģistrā.

Faktu, ka AS „Unifiedpost" 2013.gada 12.jūnijā, 2015.gada 28.septembrī, 2018.gada 13.septembrī u n 2021.gada 28.augustā ir saņēmusi informāciju par prasītājas sūtījumu atbildētājam saturu, apliecina lietas materiālos esošie izraksti, kuros tostarp norādīts parādnieka vārds, uzvārds, adrese, līguma datums, parāda apmērs uz atgādinājuma par saistību izpildi sagatavošanas brīdi.

No AS „Fitek" 2020.gada 9.decembra apliecinājuma redzams, ka tai ar valsts AS „Latvijas Pasts" bija noslēgti līgumi par iekšzemes vēstuļu korespondences sūtījumu un pasta paku sūtījumu sagatavošanas un nodošanas kārtību pastam nosūtīšanai adresātiem. Pasts veic sūtījumu apstrādi, piegādi un nodošanu. Ko apliecina prasītājas iesniegtie 2015.gada 29.septembra, 2018.gada 19.septembra un 2021.gada 30.augusta nodoto pasta sūtījumu saraksti.

[5.3.5] Prasītāja iesniegusi arī izrakstus no savas datu apstrādes sistēmas par laiku no 2012.gada 17.jūlija līdz 2013.gada 18.septembrim un no 2015.gada 29.septembra līdz 2022.gada 8.augustam, no kuriem redzams, ka prasītāja attiecīgajos laika posmos ir veikusi virkni darbību parāda atgūšanai, tostarp nosūtot atbildētājam iepriekšminētos atgādinājumus par saistību izpildi. Tāpat lietā ir 2018.gada 8.janvāra u n 2020.gada 4.jūnija apliecinājumi par elektronisko vēstuļu par saistību izpildi nosūtīšanu uz atbildētāja elektroniskā pasta adresi.

[5.3.6] Prasītājas iesniegto pierādījumu, kas pamato noilguma pārtraukumu, patiesumu, nav pamata apšaubīt. Atbildētājs savus iebildumus pamatojis tikai ar saviem paskaidrojumiem, kas saskaņā ar Civilprocesa likuma 104.panta pirmo daļu nav atzīstami par pierādījumiem, jo tos neapstiprina citi tiesā pārbaudīti un novērtēti pierādījumi.

Atzīstams, ka AS „Unifiedpost" pēc prasītājas sniegtās informācijas sagatavoja sūtījumus un nodeva tos valsts AS „Latvijas Pasts" nosūtīšanai atbildētājam. Tādējādi atgādinājumi tika nogādāti parādnieka „varas sfērā".

Neviena tiesību norma neuzliek kreditoram pienākumu pierādīt faktu, ka parādniekam nosūtīto atgādinājumu pēdējais patiešām saņēmis. Vienkāršā vēstuļu korespondence iekšzemē tiek pārsūtīta bez pieraksta pavaddokumentos un piegādāta adresātam, ievietojot pastkastītē vai izsniedzot atbildīgajai personai, tādēļ nav iespējams noskaidrot, kad kāds vienkāršās korespondences sūtījums nodots pastā un kad adresāts to ir vai nav saņēmis. Dokumenti, kas apliecina reģistrētu pasta sūtījumu nosūtīšanu un izsniegšanu adresātam, tiek glabāti arhīvā divus gadus, tādējādi prasītājai, lai pierādītu noilguma pārtraukumu, būtu jāiesniedz tiesai pierādījumi, kuri faktiski nepastāv.

[5.4] Ņemot vērā, ka atbildētājs ir izmantojis piešķirto kredītlimitu, bet nav iesniedzis pierādījumus, kas apliecinātu izlietotās kredīta summas atmaksu, no atbildētāja prasītājas labā piedzenams pamatparāds 4062,38 *euro*, kā arī likumiskie nokavējuma procenti 1596,64 *euro*, kas aprēķināti par laiku no 2015.gada 22.septembra līdz 2022.gada 8.aprīlim. Tāpat atbildētājam saskaņā ar Parādu ārpustiesas atgūšanas likuma 6.pantu ir pienākums atlīdzināt prasītājai parāda ārpustiesas atgūšanas izdevumus 17 *euro*.

[6] Atbildētājs/pers. C/ iesniedza kasācijas sūdzību par minēto spriedumu, pārsūdzot to daļā, ar kuru prasība apmierināta, pamatojoties uz šādiem argumentiem.

[6.1] Pirmais kreditora atgādinājums lietā (ar apliecinājumu par tā nosūtīšanu atbildētājam) ir AS „Citadele banka" 2014.gada 19.septembra paziņojums, kas nosūtīts jau pēc tam, kad 2013.gada 1.oktobrī bija iestājies noilgums. Tādējādi, lai varētu atzīt, ka noilgums prasības celšanai nav iestājies, būtiski ir noskaidrot tikai apstākli, vai prasītājas norādītais 2013.gada 12.jūnija atgādinājums tiešām tika nosūtīts atbildētājam un vai lietā ir atbilstoši un pieļaujami pierādījumi šī apstākļa noskaidrošanai, ko tiesa nepamatoti nav izdarījusi.

[6.2] Spriedumā atzīts, ka ir pieļaujami pierādīt faktu esību nevis ar pierādījumiem par konkrētas darbības izdarīšanu (sūtījumu nosūtīšanu), bet ar citas personas apliecinājumiem par to, ka atgādinājumi ir tikuši nodoti valsts AS „Latvijas Pasts" nosūtīšanai adresātam. Taču trešās personas izsniegti apliecinājumi par it kā veiktu darbību, kuras patiesumu un faktisku izpildi nav iespējams noskaidrot un pārbaudīt, neatbilst Civilprocesa likuma 95.panta prasībām par pierādījumu pieļaujamību.

Tiesa pārkāpusi Civilprocesa likuma 189.panta trešajā daļā un 190.panta otrajā daļā noteikto, jo bez attiecīgas pārbaudes nepamatoti paļāvusies, ka trešo personu izsniegtie apliecinājumi ir patiesi un ka atgādinājumi ir tikuši nosūtīti, kaut gan par to pārliecināties nav bijis iespējams. Tiesa uz apliecinājumu patiesumu paļāvusies, nevērtējot tajos ietverto informāciju un tās savstarpējo pretrunīgumu.

[6.2.1] Ceļot prasību tiesā, prasītāja prasības pieteikumam nebija pievienojusi nedz 2013.gada 12.jūnija atgādinājumu, nedz 2022.gada 5.septembra AS „Unifiedpost" apliecinājumu. Šie pierādījumi tika iesniegti tikai pēc tam, kad atbildētājs bija norādījis uz pierādījumu neesību apstāklim, ka noilgums nav iestājies līdz cesijas līguma noslēgšanas brīdim, ar kuru prasītāja ieguva prasības tiesības pret atbildētāju. Līdz ar to nevar izslēgt šaubas par šādu pierādījumu radīšanu vēlākā laika posmā.

[6.2.2] Tā kā 2013.gada 12.jūnija atgādinājums nav ticis parakstīts, nav bijis iespējams pārliecināties par šāda dokumenta reālo sastādīšanas datumu.

[6.2.3] AS „Citadele banka" 2014.gada 19.septembrī nosūtīja atbildētājam paziņojumu par viņa parādsaistībām pret banku un aicināja parādu

samaksāt bankas kontā vai ar bankas speciālistu vienoties par parāda samaksu. Paziņojumā nekas netika minēts par to, ka parāda lieta būtu nodota prasītājai vai ka prasītāja būtu pilnvarota darboties šajā piedziņas procesā. Tāpat bankas paziņojumā nekas netika minēts par prasītājas it kā 2013.gada 12.jūnijā nosūtīto atgādinājumu, uz kuru atbildētājs nav reaģējis. No paziņojuma teksta izriet, ka līdz paziņojuma sagatavošanas brīdim atbildētāja parāda lieta nav bijusi nodota pilnvarotai parādu piedziņas kompānijai, kas par apšaubāmu padara prasītājas 2013.gada 12.jūnija atgādinājumā pausto informāciju.

[6.3] Tiesa pārkāpusi Civilprocesa likuma 93.panta pirmo daļu, jo, neesot attiecīgiem pierādījumiem, par pierādītu atzinusi apstākli, ka prasītājas 2013.gada 12.jūnija atgādinājums atbildētājam ir nosūtīts.

[6.4] Tiesa nepamatoti norādījusi uz prasītājas grūtībām iesniegt pierādījumus.

Gadījumā, ja prasītāja, izmantojot AS „Unifiedpost" pakalpojumus, tiešām bija sūtījusi šo atgādinājumu, tad prasītāja nevarēja nezināt par vismaz iespējamu pastāvošu strīdu un savu pienākumu nodrošināt atbilstošus un pieļaujamus pierādījumus atgādinājuma nosūtīšanas fakta pierādīšanai. Vienalga, vai sūtījumi tikuši sūtīti kā parasti vai ierakstīti pasta sūtījumi, prasītājai bija pienākums nodrošināt šādu pierādījumu saglabāšanu. Ja prasītājas vai tās uzdevumā strādājošas trešās personas rīcībā nav pierādījumu par sūtījumu nosūtīšanas faktu, pašai prasītājai un arī AS „Unifiedpost" nebija iespēju pārliecināties, ka gandrīz 10 gadus iepriekš konkrēti atbildētājam adresēti sūtījumi tiešām tikuši nodoti valsts AS „Latvijas Pasts" nosūtīšanai atbildētājam. Līdz ar to arī tiesai nav bijusi iespēja pārliecināties par AS „Unifiedpost" apliecinājumā ietverto ziņu patiesumu, kas vistiešākajā veidā ietekmēja sprieduma pamatotību.

[6.5] Atbildētājs nav norādījis uz pierādījumu neesību sūtījumu saņemšanas faktam, bet gan ir norādījis uz pierādījumu neesību sūtījumu nosūtīšanas faktam. Līdz ar to tiesa nepamatoti norādīja, ka normas neuzliek kreditoram pienākumu pierādīt atgādinājuma saņemšanas faktu.

[7] Prasītāja SIA „GelvoraSergeļ" iesniedza paskaidrojumus par kasācijas sūdzību, uzskatot to par nepamatotu un noraidāmu.

Motīvu daļa

[8] Pārbaudījis sprieduma likumību attiecībā uz argumentiem, kas minēti kasācijas sūdzībā, kā to nosaka Civilprocesa likuma 473.panta pirmā daļa, Senāts atzīst, ka apelācijas instances tiesas spriedums ir atceļams pārsūdzētajā daļā (ar kuru prasība apmierināta un no /pers. C/ piedzīti tiesas izdevumi) un lieta nododama jaunai izskatīšanai Vidzemes apgabaltiesā.

[9] Kasācijas kārtībā nav apstrīdēts apgabaltiesas atzinums, ka konkrēto prasījumu, kas izriet no komercdarījuma, noilguma termiņš atbilstoši Komerclikuma 406.pantam ir trīs gadi un ka noilgums sāka tecēt pēc 2010.gada 30.septembra, kad bija jāizdara pēdējais maksājums. Tādējādi noilguma termiņš no kredītlīnijas līguma izrietošajiem prasījumiem iestājās 2013.gada 1.oktobrī. Prasība celta 2022.gada 13.aprīlī.

Atbildētājs visu instanču tiesās konsekventi uzturējis iebildumu, ka prasījumi ir noilguši. Atbildētājs atzinis tikai AS „Citadele banka" 2014.gada 19.septembra paziņojuma nosūtīšanas faktu, taču norādījis, ka tas nosūtīts pēc tam, kad 2013.gada 1.oktobrī jau bija iestājies noilgums. Prasītāja norādījusi, ka noilgums atbilstoši Civillikuma 1905.pantam ir bijis pārtraukts ar tās atgādinājumiem, tostarp laikā līdz 2013.gada 1.oktobrim ar 2013.gada 12.jūnija atgādinājumu. Atbildētājs šāda atgādinājuma esību noliedz, uzskatot tā nosūtīšanu par nepierādītu.

Senāts paplašinātā sastāvā, iztulkojot Civillikuma 1905.pantu, atzinis, ka kreditoram jāpierāda atgādinājuma nosūtīšana parādniekam, nevis tas, ka parādniekam nosūtīto atgādinājumu pēdējais patiešām saņēmis (sk. *Senāta 2020.gada 3.decembra sprieduma lietā Nr. SKC-12/2020, ECLI:LV:AT:2020:1203.C10080016.4.S, 9.4.2.punktu*).

Tādējādi, lai varētu atzīt, ka noilgums prasības celšanai nav iestājies, tiesai primāri bija jāpārbauda, vai pierādījumi lietā pierāda 2013.gada 12.jūnija atgādinājuma nosūtīšanu /pers. C/. Nekonstatējot, ka 2013.gada 12.jūnijā atgādinājums parādniekam ir ticis nosūtīts, noilgums konkrētajiem prasījumiem iestājās 2013.gada 1.oktobrī un prasītājas apsvērumiem un papildus iesniegtajiem pierādījumiem attiecībā uz vēlāku paziņojumu sūtīšanu 2015.–2021.gadā nav nozīmes lietas izšķiršanā.

[10] Senāts atzīst par pamatotu kasācijas sūdzības iesniedzēja viedokli, ka tiesa bez pietiekama pamata ir atzinusi noilguma pārtraukumu ar 2013.gada 12.jūnija atgādinājumu.

Atbildētājs šāda atgādinājuma esību noliedz, norādot, ka UAB „Gelvora" filiāles Latvijā 2013.gada 12.jūnija atgādinājuma nosūtīšana nav pierādīta, jo AS „Unifiedpost", kas nav pasta komersante, apliecinājums nav pietiekams pierādījums atgādinājuma nosūtīšanas faktam (nodošanai pasta iestādei).

[10.1] Senāts paplašinātā sastāvā izskaidrojis, ka, lai būtu pamats atsaukties uz noilguma pārtraukumu Civillikuma 1905.panta izpratnē, kreditoram aktīvi jārīkojas, veicot tādas darbības, kas liecina, ka viņš attiecīgajā tiesību normā noteiktā noilguma laikā paziņojis parādniekam savu gribu saņemt pārkāptas, taču starp pusēm joprojām pastāvošas saistības izpildījumu. Atgādinājums noilguma pārtraukumu izsauc vienīgi tad, ja kreditors savu gribu saņemt nokavētas vai citādi pārkāptas saistības izpildījumu paudis parādniekiem. Kreditors atgādinājumu parādniekam var paust, brīvi izvēloties (ciktāl līgumā nav noteikts citādi) veidu, kādā to darīt, tajā pašā laikā paturot prātā, ka strīda gadījumā tieši uz kreditoru gulsies atgādinājuma paziņošanas fakta pierādīšanas nasta. Neviena tiesību norma neuzliek kreditoram pienākumu pierādīt faktu, ka parādniekam nosūtīto atgādinājumu pēdējais patiešām saņēmis (sk. *Senāta 2020.gada 3.decembra sprieduma lietā Nr. SKC-12/2020, ECLI:LV:AT:2020:1203.C10080016.4.S, 9.1., 9.2., 9.4.2.punktu*).

[10.1.1] Tādējādi ir pareizs apgabaltiesas viedoklis, ka, lai noilguma termiņa tecējums būtu pārtraukts, prasītājai nav jāpierāda, ka atbildētājs atgādinājumu patiešām saņēmis. Taču atbildētājs minēto nemaz neapstrīd. Viņš atgādinājuma esību noliedz, norādot, ka UAB „Gelvora" filiāles Latvijā 2013.gada 12.jūnija atgādinājuma nosūtīšana nav pierādīta.

[10.1.2] Senāts piekrīt kasācijas sūdzības iesniedzējam, ka prasītājai ir pienākums pierādīt atgādinājumu nosūtīšanu un ka apgabaltiesa nepamatoti atbrīvojusi prasītāju no šī pienākuma ar apsvērumiem par pierādījumu glabāšanas ilgumu un to iegūšanas grūtībām.

Kreditoram nav liegts atgādinājumu nosūtīt ar vienkāršu pasta sūtījumu. Taču kreditoram jāapsver, vai, izvēloties šādu sūtījuma veidu, viņš strīda gadījumā spēs atbilstoši Civilprocesa likuma 93.panta pirmajai daļai pierādīt, ka sūtījums tik tiešām nosūtīts. Kreditoram jārēķinās, ka vienkāršs pasta sūtījums ir nereģistrēts pasta sūtījums, par kuru netiek izsniegta kvīts; turpretī ierakstīts pasta sūtījums ir reģistrēts pasta sūtījums, par kuru sūtītājam izsniedz kvīti, kas apstiprina, ka pasta sūtījums ir nodots pasta pakalpojumu sniegšanas vietā (sk. *Pasta likuma 1.panta 6. un 41.punktu*).

[10.2] Senāts atzīst, ka apgabaltiesa nepamatoti piešķīra pierādījuma spēku AS „Unifiedpost" vēstulēm, kurās šī sabiedrība paskaidrojusi SIA „GelvoraSergeļ", ka no tās saņemtos /pers. C/ adresētos sūtījumus esot nodevusi valsts AS „Latvijas Pasts".

[10.2.1] Atbilstoši Pasta likuma 1.panta 18.punktam pasta pakalpojumi ir komerciāla rakstura darbības, kas saistītas ar pasta sūtījumu nosūtīšanu adresātam un ietver vienu vai vairākas šādas darbības: pasta sūtījumu savākšana, šķirošana, pārvadāšana un piegāde.

Pasta likuma 8.pants redakcijā, kas ir spēkā no 2016.gada 29.novembra, noteic, ka komersantam ir tiesības uzsākt pasta pakalpojumu sniegšanu, ja tas šā likuma 9.pantā noteiktajā kārtībā ir reģistrēts pasta komersantu reģistrā. Ja Regulators mēneša laikā no reģistrācijas paziņojuma saņemšanas

dienas nav rakstveidā informējis reģistrācijas paziņojuma iesniedzēju par atteikumu to reģistrēt, uzskatāms, ka komersants ir reģistrēts pasta komersantu reģistrā.

Arī minētā panta iepriekšējās redakcijas pēc būtības paredzēja to pašu principu, ka pasta pakalpojumus sniedz pasta komersantu reģistrā reģistrēts pasta komersants. Tāpat Pasta likuma 1.panta 16.punkts noteic, ka pasta komersants ir komersants, kas šajā likumā noteiktajā kārtībā ir reģistrēts pasta pakalpojumu sniegšanai.

Tātad pasta sūtījumu savākšana, šķirošana un piegāde ir speciālā subjekta – pasta komersanta – kompetencē.

[10.2.2] Atbilstoši Pasta likuma 9.panta otrajai daļai Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija veido un uztur pasta komersantu reģistru un nodrošina tā publisku pieejamību.

Tiesa nav konstatējusi, ka prasītāja būtu iesniegusi pierādījumus par to, ka AS „Unifiedpost" 2013.gada 12.jūnijā ar šo vai iepriekšējiem nosaukumiem būtu reģistrēta pasta komersante. Gluži pretēji, tiesa atzinusi, ka AS „Unifiedpost" nesniedz pasta pakalpojumus un nebija reģistrēta pasta komersantu reģistrā (sk. *apgabaltiesas sprieduma 10.6.2.punktu*).

Līdz ar to AS „Unifiedpost" atbilstoši tiesas nodibināto apstākļu apjomam nav speciālais subjekts – pasta komersants, vai arī kāds cits speciālais subjekts, kas būtu pakļauts īpašām likuma prasībām un atbildībai un kura paskaidrojumiem par faktiem līdz ar to varētu piešķirt lielāku ticamību nekā vienkāršam personas paskaidrojumam.

Ievērojot minēto, apgabaltiesa kļūdījusies, nepiešķirot nozīmi tam, ka AS „Unifiedpost" nebija reģistrēta pasta komersantu reģistrā.

[10.2.3] Līdzīgas atziņas Senāts jau agrāk izteicis faktisko un tiesisko apstākļu ziņā līdzīgās lietās (sk. *Senāta 2023.gada 6.jūlija sprieduma lietā Nr. SKC-81/2023, ECLI:LV:AT:2023:0706.C30640718.16.S, 12.punktu, 2023.gada 1.novembra sprieduma lietā Nr. SKC-745/2023, ECLI:LV:AT:2023:1101.C73506021.13.S, 15.2.punktu un tā apakšpunktus;* sk. arī *2021.gada 8.jūnija sprieduma lietā Nr. SKC-28/2021, ECLI:LV:AT:2021:0608.C12181818.10.S, 7.2.punktu*).

[10.2.4] Apgabaltiesa arī citus apstākļus un pierādījumus novērtējusi neatbilstoši Civilprocesa likuma 97.panta pirmās daļas, 104.panta pirmās daļas, 190.panta otrās daļas prasībām.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 97.pantu pierādījumi jānovērtē vispusīgi, pilnīgi un objektīvi.

Civilprocesa likuma 190.panta otrā daļa noteic, ka tiesa spriedumu pamato uz apstākļiem, kas nodibināti ar pierādījumiem lietā, bet 104.panta pirmā daļa paredz, ka pušu un trešo personu paskaidrojumi, kuri ietver ziņas par faktiem, uz kuriem pamatoti viņu prasījumi vai iebildumi, atzīstami par pierādījumiem, ja tos apstiprina citi tiesas sēdē pārbaudīti un novērtēti pierādījumi.

Apgabaltiesas sprieduma motivācijā izmantotais apstāklis, ka AS „Fitek" un valsts AS „Latvijas Pasts" bija noslēgti līgumi par to, ka AS „Fitek" nodos pastam nosūtīšanai adresātiem savu klientu sūtījumus, nepadara to par pasta komersanti un nesniedz ziņas par konkrētiem sūtījumiem konkrētiem adresātiem.

Tāpat sprieduma motivācijā norādītie 2015.gada 29.septembra, 2018.gada 19.septembra un 2021.gada 30.augusta saraksti ne tikai neattiecas uz 2013.gada 12.jūnija sūtījumu, bet arī tikai apliecina noteikta skaita sūtījumu nodošanu pastā, nesniedzot nekādas ziņas par konkrētiem sūtījumiem konkrētiem adresātiem.

Respektīvi, tiesa nav iedziļinājusies minēto pierādījumu būtībā un nav apsvērusi, ka minētie pierādījumi nepierāda to, ka AS „Unifiedpost" 2013.gada 12.jūnija paziņojumu tiešām nodeva valsts AS „Latvijas Pasts".

Prasītājas iesniegtie izraksti no tās datu apstrādes sistēmas arī atspoguļo tikai pašas prasītājas apgalvojumus par to, ka tā izdarījusi noteiktas darbības, bet nepierāda, ka tās patiešām izdarītas.

Strīda gadījumā atgādinājuma nosūtīšanas faktu kreditors nevar pierādīt vienīgi ar viņa paša, viņa pārstāvja vai trešās personas paskaidrojumiem.

[10.3] Turklāt apgabaltiesa pierādīšanas nastu nepamatoti pārnesusi atbildētājam, norādot, ka nav pamata apšaubīt prasītājas iesniegto pierādījumu patiesumu, bet atbildētājs savus iebildumus esot pamatojis tikai ar saviem paskaidrojumiem, neiesniedzot tos apstiprinošus pierādījumus.

Kā jau iepriekš minēts, saskaņā ar Civilprocesa likuma 93.panta pirmo daļu prasītājam jāpierāda savu prasījumu pamatotība, proti, prasītājai kā kreditorei ir jāpierāda atgādinājuma nosūtīšanas parādniekam fakts.

Senāts jau agrāk, atsaucoties arī uz tiesību doktrīnu, norādījis, ka *onus probandi* (pierādīšanas nasta) vispirms gulstas uz prasītāju, kurš griežas tiesā ar lūgumu aizsargāt aizskartās tiesības. Līdz brīdim, kamēr prasītājs nav pierādījis savas prasības pamatotību, atbildētājam nekas nav jāpierāda, viņš var prasību noliegt bez jebkādiem pierādījumiem. Respektīvi, prasītājs nevar balstīties uz pieņēmumu, ka, ja viņš nevar pierādīt savu prasījumu pamatotību, tad atbildētājam jāpierāda savu iebildumu pamatotība (sk., piemēram, *Senāta 2016.gada 21.jūnija sprieduma lietā Nr. SKC-163/2016, C37063012, 9.1.punktu*).

[11] Ievērojot minēto, ir pamats atzīt, ka apgabaltiesa, uzskatot 2013.gada 12.jūnija paziņojuma (kā atgādinājuma) nosūtīšanas faktu par pierādītu un attiecīgi saistību par nenoilgušu, pieļāvusi trūkumus materiālo tiesību normu piemērošanā un procesuālos pārkāpumus lietas apstākļu un pierādījumu novērtēšanā, kas ir pamats sprieduma atcelšanai tā pārsūdzētajā daļā, proti, par prasības apmierināšanu un ar to saistīto tiesas izdevumu piedziņu no /pers. C/.

[12] Daļēji atceļot spriedumu, saskaņā ar Civilprocesa likuma 458.panta otro daļu /pers. C/ atmaksājama par kasācijas sūdzību samaksātā drošības nauda 300 *euro*.

Rezolutīvā daļa

Ņemot vērā minēto un pamatojoties uz Civilprocesa likuma 474.panta 2.punktu un 475.pantu, Senāts

nosprieda

atcelt Vidzemes apgabaltiesas 2023.gada 28.aprīļa spriedumu daļā, ar kuru prasība apmierināta un no /pers. C/ piedzīti tiesas izdevumi, un nodot lietu šajā daļā jaunai izskatīšanai Vidzemes apgabaltiesai;

atmaksāt /pers. C/ drošības naudu 300 *euro* (trīs simti *euro*).

Spriedums nav pārsūdzams.

Senatore Z. Pētersone Senatore I. Lauka Senatore K. Zīle